

Facklig utveckling

Tiden efter första världskriget blev den period, då ett fackligt medvetande bland skogsarbetarna växte sig allt starkare och slutligen ledde till att de organiserade sig i fackföreningar.

Den högkonjunktur, som rått under krigsåren, förbyttes vid årsskiftet 1920-1921 i en lågkonjunktur, som lamslog näringslivet. Som en följd härav låg praktiskt taget allt skogsarbete nere sommaren 1921 och vintern 1922. Detta var en hård tid för de familjer, som hade sitt livsuppehälle från skogsarbete. Sommaren 1922 hade läget på arbetsmarknaden förbättrats något, vilket bl.a. ledde till att skogsarbetsgivarna planerade för större avverkningar än tidigare.

Bland skogs- och flottningsarbetare hade under årens lopp växt fram ett krav, att något måste göras för att förbättra löneläget. Vid en konferens i Sollefteå våren 1918 hade Svenska Skogs- och flottningsarbetarförbundet bildats med bl.a. Nya Norrlands dåvarande redaktör Ivar Vennerström som en av initiativtagarna.

Oro på arbetsmarknaden.

Högkonjunkturen 1918-1920 hade haft till följd, att någon större anslutning av skogsarbetare till organisationen ej skedde. Först med de försämrade tiderna i början av 1920-talet fick organisationen vind i seglen med påföljd, att medlemmar strömmade till, och i september 1922 hade förbundet c:a 5.000 medlemmar och ansåg sig därför ha styrka nog att begära förhandlingar med arbetsgivarna. Dessa vägrade dock att förhandla, vilket ledde till att skogsavverkningarna förklarades i blockad. Därmed kom de planerade avverkningarna icke igång. Detta gällde främst vissa avverkningsplatser inom Anundsjö och Junsele socknar. Blockaden hade ej full effekt, då sammanhållningen bland arbetarna ej var fullständig, eftersom en del arbetade som strejkbrytare. I februari 1923 kom parterna överens och konflikten hävdes. Den hade lett till vissa förbättringar för arbetarna, och det kändes som en lättnad för de flesta att få återgå till arbetet.

Skogskonflikten följdes av konflikter vid flottlederna åren 1923-1925. Flottningsförhandlingarna hade strandat år 1923, och allt flottningsarbete var förklarat i blockad. Det gällde bl.a. vissa bivattendrag till Ångermanälven inom Anundsjö socken. År 1925 gällde blockaden även Moälven med bivattendrag. Sammanhållningen bland arbetarna var dock ej så stor, varför arbetsgivarna med hjälp av strejbrytare kunde genomföra flottningarna. Som exempel kan nämnas, att konflikten i Moälven avlystes och en del av avdelningens medlemmar gick ut i arbete. De fackligt medvetna medlemmarna såg med bekymmer på vart utvecklingen var på väg. Många medlemmar lämnade organisationen, och de som försökte hålla organisationen vid liv utsattes för trakasserier av kamrater och arbetsgivare. Åren 1928-1929 fanns inom Junsele och Anundsjö socknar endast tre rapporterade medlemmar, och ringa verksamhet förekom.

Mo & Domsjö A/B hade år 1936 stora avverkningar i byn Västanbäck i Anundsjö. Det var en hård vinter med usla förtjänster. Då något måste göras åt löneläget, samlades huggarna till ett möte, där det beslöts begära höjning av huggarsättningen från 5 öre per kbft. för sågtimmer och 5 1/2 öre för massaveden till respektive 6 öre och 6 1/2 öre per kbft. för helbarkat virke. Däri ingick snöskottning, bråssling och utlastning av det huggna virket. Framställningen möttes av »kalla handen«, och arbetet måste fortsätta till det lägre priset, ty eljest hade arbetarna avskedats. Sitt straff fick också de arbetare, som strejkat en dag, ty vid slutlikvid i september fick de arbetare, som ej strejkat, en mindre löneförhöjning, de andra ingen!

Åren 1935-1938 skedde en kraftig ökning av förbundets medlemsantal, och avdelningar bildades i Myckelgensjö, Guliksberg, Brattsjö, Kubbe, Södersel och Fälltjäl, och avdelningen i Bredbyn kom åter i gång.

Förbundet kunde nu med kraft hävda arbetarnas intressen vid förhandlingar med arbetsgivarna. Resultatet därav blev bl.a. Dala-uppgörelsen 1935 och Norrlandsuppgörelsen 1937. Därmed lades grunden till de därpå följande kollektiva avtalen. Uppgörelserna var en förhandlingsordning, där arbetsgivarna var skyldiga att minst 14 dagar i förväg anmäla till avdelningarna, när bortsättningarna av skogsarbete skulle ske. Därmed fick avdelningarna rätt att utse sk. prissättningskommittéer, där körare och huggare gemensamt skulle enas om skäliga priser att ligga till grund vid förhandlingar med arbetsgivarna. Detta var första gången, som arbetstagarna med hjälp av sin organisation kunde förhandla om arbetsvillkoren.

Nästa steg i framåtskridandet var tillkomsten av kollektivavtalen, vilket för Ångermanälvens distrikt tillämpades för avtalsåret 1942/1943,

för Moälven 1943/1944 och för övriga delar av Örnköldsviks distrikt 1945/1946.

Med hänsyn till att skogsarbetet är säsongartat med arbetslöshet höst och vår var det betydelsefullt, när 1947 års kongress beslutade att fr.o.m. 1 januari 1948 bilda Skogsarbetarnas erkända arbetslöshetskassa. Som exempel kan nämnas att enbart inom avd. 10 i Anundsjö utbetalades till arbetslösa medlemmar under tiden 1958-1971 något över tre millioner kronor. En bidragande orsak till den stora arbetslösheten var att Moälven indrogs som flottled år 1958. Detta medförde att all barkning av virket upphörde, och den lär utgöra 40% av den totala arbetsåtgången vid huggningsarbete.

Inom Skogs- och flottningsarbetarförbundet har ett flertal organisatoriska ändringar skett sedan år 1942. Dit hör bl.a. att 1942 delades Ångermanälvens distrikt, och ett nytt distrikt, Örnköldsviks, bildades. Det omfattade Moälven, Gideälven och Lögdeälven. Till dess första styrelse valdes: Bernhard Sundelin, Åbosjön, Johan Norberg, Remmarn och Valter Strinnholm, Fredrika. År 1956 bildades storavdelningar i Björna och Fredrika och i Anundsjö 1958. Den sistnämnda avdelningen anslöt sig vid årsskiftet 1971/1972 till Björna-Fredrika storavdelning. Storavdelningarna i Vilhelmina, Åsele, Dorotea, Fredrika, Björna, Anundsjö och Nätra bildar nu en enda storavdelning, nämligen avd. 3 i Åsele.

Konflikt i Remmarn, Björna.

För att ytterligare konkretisera framställningen om fackligt arbete berättar 80-åriga hem.äg. kommunal- och fackföreningsmannen Johan Norberg i Remmarn följande:

På hans initiativ bildades i Remmarn år 1923 en avdelning av Skogs- och flottningsarbetarförbundet med honom som ordförande. Den förste kassören var Severin Svensson med Helge Edin som sekreterare. Sedan gammalt var det kutym, att bönderna åtog sig flottningen i Remmarn och Flärkån, varvid övriga arbetsföra män i byn fick delta.

Även i denna by började andra vindar blåsa efter förra världskriget. När avdelningen bildats var det första önskemålet att erhålla förhandlingsrätt gentemot arbetsgivaren. Då dylik uppgörelse ej kunde nås, förklarades flottningen i blockad. Herr Norberg erinrar sig mycket väl, hur han våren 1924 kallades till faktor Mattsson i byn för att diskutera den uppkomna situationen med flottningschefen och skogsinspektoren. Dessa sökte förmå Norberg att verka för att avdelningens medlemmar skulle återgå till flottningen. Detta hade han inget mandat att efterkomma. Den något hetsige inspektoren satte näven under näsan på Norberg och hotade med att han inte skulle få ett dagsverke i skogen,

Samling i timmerkojan.

om han ej böjde sig för arbetsgivaren. Nu hade föreningen i stort sett hela befolkningen bakom sig, även om en och annan bonde svävade på målet. Som tidigare framhållits var skogsarbetarförbundet vid denna tid ej tillräckligt starkt för att gå in i en konflikt med dess konsekvenser, varför strejken hävdes. Arbetarna återgick följaktligen till flottningen utan att ha vunnit några fördelar, och några utlovade represalier från arbetsgivarens sida hördes ej av. Ingen arbetskonflikt har sedan uppträtt i Remmarn.

Avdelningar av Skogs- och Flottning fanns även i byarna Aspsele, Nordanås- Kärresjö, Nyliden, Hemling, Björna, Gideå, Trehörningsjö, Stennäs, Fredrika, Tallsjö, Långbäcken och Tegelträsk. De nämnda avdelningarna kom att ingå i Björna-Fredrika storavdelning och kallas nu för sektioner.

Fackföreningarna hade även att kämpa mot föreningen Arbetets Frihet, vilken utgör ett centralförbund för en organisation av arbetare (ursprungligen skogs- och flottningsarbetare i Norrland) bildat år 1923, för att, som det heter, värna om den enskildes rätt till arbete oberoende av fackföreningarna. Den utger sedan år 1924 tidningen Arbetets Frihet. Denna förening ansågs som en svår motståndare till fackföreningsrörelsen och utgjorde närmast ett instrument för arbetsgivarna. Någon större medlemskader och betydelse fick den inte i dessa trakter.

Herr Norberg var storavdelningens ordf. fram till uppnådd pensionsålder, då han blev hyllad och avtackad av förbundet för mångårigt

värdefullt arbete inom fackföreningsrörelsen. Han berättar slutligen, att han kunde sitta en hel vecka varje år när prissättningskommittén sammanträdde, och i allmänhet blev uppgörelserna rätt hyggliga både för huggare och körare.

En strejk som fullföljdes i Björna.

I Björna lillå, ett bivattendrag till Gideälven, utbröt en flottningsstrejk våren 1924.

Liksom tidigare om åren hade byborna i Kyrkbyn och några närliggande byar samlats i föreningshuset för att göra upp om flottningen våren 1924. Det torde ha varit ett 70-tal spekulanter jämte några bolags-tjänstemän med förvaltaren i spetsen. Tidigare hade bildats en avdelning av Skogs- och flottningsarbetarförbundet, vilket givetvis hade upprört arbetsgivarsidan. Om författaren minns rätt, så bjöd arbetsgivaren ut arbetet till ett visst belopp, varefter arbetarrepresentanterna begärde en mindre förhöjning. Men se då blev det tvärstopp. Här var det inte frågan om någon ackordering, här var det diktat enligt känt mönster. Tag budet, eljest slipper ni flottningen, var kontentan av sammanträdet. Avdelningsstyrelsen blockerade då flottningen i förhoppning att erhålla stöd från förbundet och kanske rentav från industriarbetarna. Man hoppades ju också om solidaritet från befolkningen. Det var en fåfång tanke! Det blev som det blev. Vissa landbönder och strejkbrytare från angränsande byar genomförde flottningen, och de ordinarie arbetarna fick inte ens sommarhuggning det året, ty arbetsgivaren höll sitt löfte – inget arbete! Det blev straffet. Nu fick man skaffa arbete på andra orter, t.ex. vid Inlandsbanan. Klimatet blev kyligt framöver, och de som var med kan ej glömma den diktatoriska småaktighet arbetsgivaren visade prov på.

Bråkigt var det f.ö. även på andra arbetsplatser våren 1924, t.ex. i Gide älv och Hemlings lillå, men arbetsgivaren avgick med segern.